

**POROČILO O IZVEDENI PREDHODNI ARHEOLOŠKI RAZISKAVI,
PODPOVRŠINSKI TERENSKI PREGLED Z ROČNIMI TESTNIMI SONDA MI
NA OBMOČJU VOJAŠNIŠKEGA TRGA IN MINORITSKE CERKVE V MARIBORU**

Ljubljana, november 2010

Naročnik: Mestna občina Maribor, Ulica Heroja Staneta 1, 2000 Maribor

Naročilo: Naročilnica št. 28/2010TP z dne 27. 10. 2010

Izvajalec: Arheološke raziskave Otmar Kovač s.p.
Ulica Bratov Učakar 14, Ljubljana

OTMAR KOVAČ s.p.

Naloga: **POROČILO O IZVEDENI PREDHODNI ARHEOLOŠKI RAZISKAVI,
PODPOVRŠINSKI TERENSKI PREGLED Z ROČNIMI TESTNIMI SONDAMI
NA OBMOČJU VOJAŠNIŠKEGA TRGA IN MINORITSKE CERKVE V MARIBORU**

Vodja raziskave: Otmar Kovač univ.dipl. arheolog

Dokument ZVKDS OE Maribor: AM-3354/10 z dne 14. 10. 2010, ZVKDS OE Maribor

Kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine: št. 62240-450/2010/2

Strokovni nadzor: kons. Andrej Magdič, univ. dipl. arheolog
ZVKDS OE Maribor

Vrsta predhodne arheološke raziskave:

- arheološko dokumentiranje ročno izkopanih testnih jarkov

Poročilo v vednost:

OE ZVKDS Maribor – 2 izvoda
Ministrstvo za Kulturo RS – 1 izvod
Naročnik – 1 izvod
Izvajalec – 2 izvoda

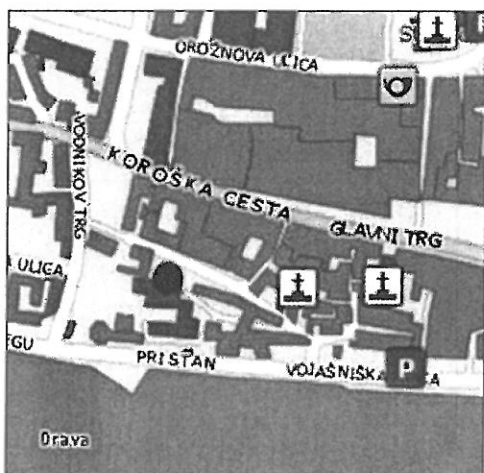
Ljubljana, 1. 12. 2010

UVOD

Predhodna arheološka raziskava, za določitev vsebine in strukture arheološkega najdišča, je bila izvedena na lokaciji Vojašniškega trga in minoritske cerkve, parceli št. 2001, 2162 k.o. Maribor Grad, Maribor, občina Maribor v namen arheološkega vrednotenja oz. zaradi pridobitve natančnih elementov, sestave ter volumna arheoloških ostalin v minoritski cerkvi in na Vojašniškem trgu.

Pod površinski terenski pregled s testnimi jarki je bil opravljen od dne 17. 11. 2010 in do dne 23. 11. 2010 pod vodstvom Otmarja Kovača, univ. dipl. arheologa, z ustrežno terensko ekipo sodelavce.

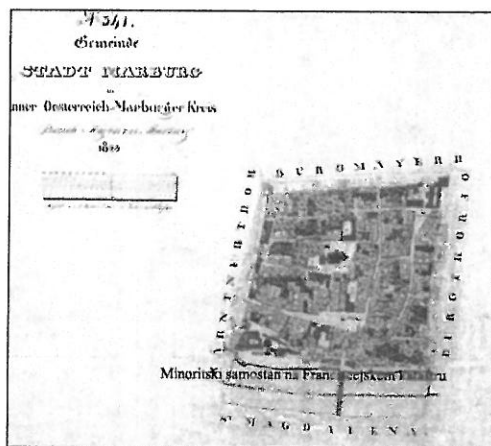
Po zaključku ročnih del in arheološkega dokumentiranja je bil testni jarek 4 na trgu strojno zapolnjen z odstranjeno zemljino, testni jarek 3 ob vhodu cerkve pa je bil zavarovan in ostal na željo naročnika nezapolnjen, naročnik je potrdil da bo ta dela opravil sam. Ostali testni jarki v cerkvi so na željo ZVKDS ostali odprti in nezapolnjeni z zemljino.

Lokacija raziskave (vir: <http://zemljevid/Najdi.si>)

Območje parcel (vir: <http://Gerk/>)

Lokacija minoritskega samostana na Franciscejskem katastru

OPIS PROSTORA

Območje raziskave in parcel št. 2001, 2162 k.o. Maribor Grad, leži na območju registrirane enote kulturne dediščine, ki je v Registru nepremične kulturne dediščine vpisana kot Maribor – Minoritski samostan (EŠD 6069).

Območje predhodne arheološke raziskave predstavlja del parcel 2001, 2162 k.o. Maribor Grad, natančneje ožja lokacija notranjosti minoritske cerkve in del trga severno od cerkve.

V minoritski cerkvi zatečeno stanje predstavlja trenutna hodna površina iz zbite zemlje, ki je mestoma bila prekrita z lesenim podom. Neposredno pod vhomom v cerkev, ki se nahaja v severni steni cerkve se nahaja tudi odprt dostop v kripto samostana, ki pa je deloma zasut. Na površini je poleg omenjenega lesenega poda jasno vidno tudi površinsko smetenje z novodobnim materialom, kar pa je posledica zadnjih posegov v prostor – odstranjevanje lesenega poda in uporaba prostora za koncertne prireditve. Trenutna površina v cerkvi se nahaja cca. 1,3 m pod zunanjim nivojem ob severnem vhodu, pri čemer smo nivo merili od nivoja lesenega podija, ki se nahaja v cerkvi pri severnem vhodu, ta podij je relativno v istem nivoju z nivojem asfalta zunaj cerkve. Okna cerkve so trenutno zatemnjena z lesenimi ploščami, tako da v prostoru ni dnevne svetlobe.

Na območju trga, neposredno severno ob cerkvi, trenutne površine označuje asfaltiran prostor namenjen parkiranju. Sam trg se sicer iz omenjenega prostora pred cerkvijo sicer padajoče in zoženo nadaljuje proti JV, kjer nato asfalt preide v granitno tlakovanje. Deloma trg v smeri V - JV prehaja oz. meji tudi na obnovljen prostor pred minoritsko cerkvijo, kjer je občina Maribor v okviru obnovitvenih del »in situ« predstavila tudi ostanke gotskega prezbiterija cerkve. Ta prezentacija je sicer del kompleksa minoritske cerkve in se nahaja neposredno pred vzhodnim delom cerkve, zaščitna raziskava je bila izvedena v letu 2008 in v mesecu marcu in aprilu 2010 (*Poročilo o opravljenih arheoloških terenskih raziskavah v letu 2010 na lokaciji minoritskega samostana v Maribor, 2010; Tina Balant, Otmar Kovač*).

METODA

Podpovršinski terenski pregled je bil izveden na območju notranjosti minoritske cerkve, ki leži na območju parcele št. 2001 k.o. Maribor Grad in delu parcele št. 2162/ k.o. Maribor Grad, severno od cerkve v obliki pregleda s ročnimi testnimi jarki in v skladu z uveljavljeno metodologijo arheoloških terenskih pregledov (*Arheologija na avtocestah Slovenije 1, Metode in postopki*, Ljubljana, april 1994). Plasti smo odstranjevali deloma strojno in nato ročno pod nadzorom arheologa in z ustrezno terensko ekipo sodelavcev. Raziskavo smo v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji izvedli na območju bodočega objekta in v obsegu, kot smo to predstavili v vlogi za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev dediščine. V dogovoru z ZVKDS smo dodatno naredili še en testni jarek/sondo izven cerkve na Vojašniškem trgu.

Med raziskavo smo vzpostavili arhiv raziskave po načelih arheološke stroke.

TESTNI JARKI 1 - 5

(priloga 1a, 1b, 1c)

Namen testnega sondiranja:

- ugotoviti ali gre na območju raziskave za arheološko najdišče
- zamejiti obseg arheološkega najdišča
- ugotoviti stopnjo poškodovanosti arheološkega najdišča
- ugotoviti naravo in globino stratigrafije

Testni jarki

(priloga 1a, 1b)

Na območju raziskave na parcelah št. 2001, 2162 k.o. Maribor Grad, ki ležita na območju registrirane enote kulturne dediščine, ki je v Registru nepremične kulturne dediščine vpisana kot Maribor – Minoritski samostan (EŠD 6069), smo izkopali pet (5) testnih jarkov (TJ) različnih površin. Testne jarke 1, 2 in 5 smo locirali v cerkvi, testna jarka 3 in 4 pa ob cerkvi oz. na Vojašniškem trgu (priloga 1a, 1b).

Testni jarek 1, orientiran v smeri S – J, smo izkopali v SV vogalu cerkve v dolžini 5,05 m in do širine 2,4 m (površina TJ 1 znaša 12,12 m²). Največja globina jarka ob temelju cerkve znaša 2,3 m, ob J profilu pa 1,8 m. Testni jarek 2, orientiran v smeri V – Z, smo izkopali v Z delu cerkve, na območju, kjer ladja cerkve prehaja v ožji Z del cerkve. Testni jarek 2 je dolg 3,9 m in širok 2 m, pri čemer smo na zahodnem delu jarek podaljšali v smeri J (oblika črke L) v dolžini 2,4 m in širini 1,7 m (površina TJ 2 znaša 11,88 m²). Osrednja globina testnega jarka znaša 1,7 m, dodatno smo ga v delu poglobili do globine 3,2 m pod hodno površino v cerkvi. Testni jarek 5 smo locirali v JV vogalu cerkve in je orientiran v smeri V – Z. Testni jarek 5 je dolg 3,6 m in širok 3 m ter globok do 1,6 m (površina TJ 5 znaša 10,8 m²) (priloga 1a, 2).

Testni jarek 3, orientiran v smeri V – Z, smo izkopali V od severnega vhoda v cerkev z Vojašniškega trga. Testni jarek je dolg 2,5 m in širok 2,2 m ter globok 2,9 m pod današnjim nivojem trga ob cerkvi (površina TJ 3 znaša 5,5 m²). Testni jarek 4 orientiran v smeri S – J smo zastavili nekoliko vstran od cerkve na Vojašniškem trgu na območju parkirišča, pri čemer smo se izognili cesti, ki poteka proti tržnici Z od trga. Testni jarek 4 je dolg 3,2 m in širok do 2 m ter globine 2,55 m (površina TJ 4 znaša 6,4 m²) (priloga 1a, 1b).

Celotna odprta površina vseh testnih jarkov skupaj znaša 46,7 m² in presega predvideno površino 16 m², kar je deloma posledica debelih novejših nasutij, ki bi ob manjši odprti površini (2 x 2 m) še bolj onemogočila delo v globino in ogrožala delo v dnu ožjih testnih jarkov.

Pogled na testni jarek 3 in 4 ob cerkvi oz. na Vojašniškem trgu

Profil posameznega testnega jarka je bil ročno očiščen in arheološko dokumentiran v skladu z možnostmi. Glede obsega, načina izvedbe raziskave ter pozicije testnega jarka smo se uskladili s konservatorjem ZVKDS OE Maribor, prav tako smo dodaten testni jarek na trgu zastavili na osnovi uskladitve in z dovoljenjem odgovornega konservatorja.

Plasti v testnih jarkih smo stratigrafsko označevali kot posamezne stratigrafske enote (SE). V skladu z arheološko metodo in standardi smo vzpostavili arhiv predhodne arheološke raziskave. Zaradi varnosti smo v TJ 2, 3 in 4 dela prenehali na globinah, ki pomenijo nevarnost posutja in zasutja jarka.

Najdbe

V testnih jarkih smo sicer v nasutjih določili močnejšo koncentracijo mlajšedobne in tudi novodobne opeke, ki pa je nismo posebej beležili in statistično analizirali. V plasteh, ki smo jih odstranjevali ročno in v kateri smo določili tudi keramiko smo le to pobirali in ustrezno označili ter okvirno datirali. Tako smo določili prisotnost srednjeveške keramike v posameznih plasteh, prav tako pa tudi dele skeletov v sekundarni legi znotraj mlajšedobnih nasutij/izravnav. Omenjene najdbe še niso v celoti statistično obdelane in so v fazi čiščenja. Večina nivojev je bila sicer odstranjena le mestoma in na manjši površini.

V celoti nam je uspelo sicer očistiti rimskodobne najdbe iz TJ 4, ki smo jih zato v tabeli lahko zajeli tudi količinsko.

Najdbe bodo sicer ustrezno očiščene ter z ustrezno distribucijsko tabelo predane pooblaščenemu muzeju.

Tabela najdb v testnih jarkih 1 - 5

TJ	SE	keramika			gradbeni material			kosti
		antika	sr. vek	ml. dobna	opeka	estrih	pečnice	
1	001				*			*
1	001				*			*
2	023		*	*			*	*
2	070		*		*			*
2	036					*		
3	048/045					*		
3	059							*
4	039		*		*			*
4	042		*					*
4	046a	55			3			*
4	046b	2						

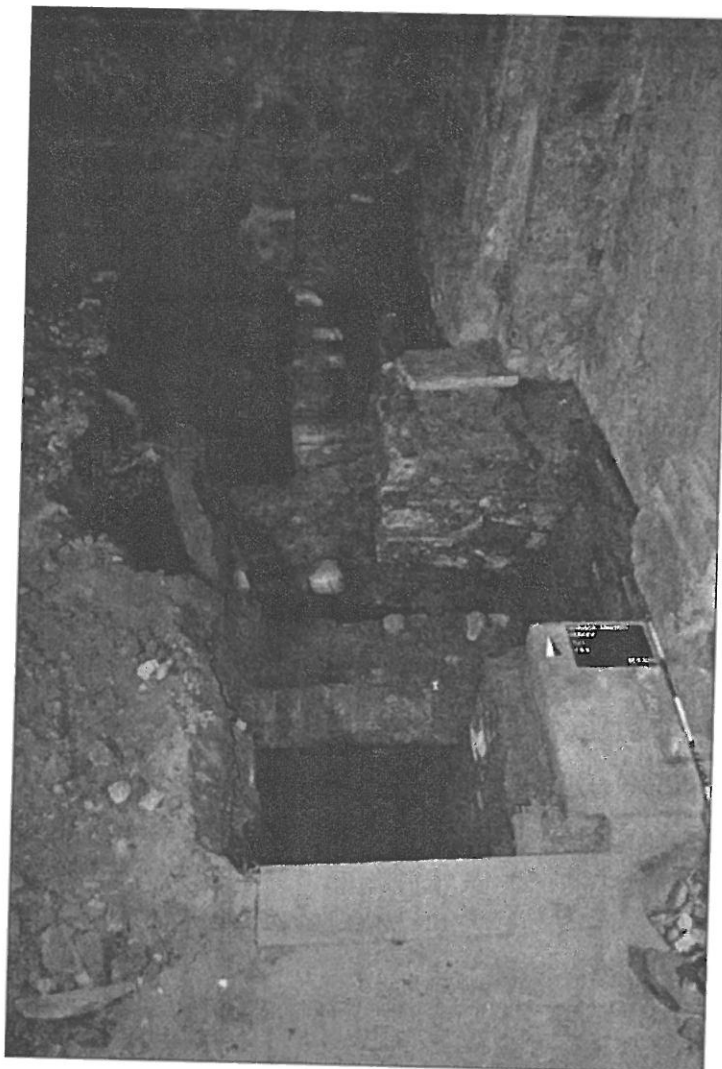
TESTNI JAREK 1

Mere testnega jarka: 5,05 m x 2,5 m.

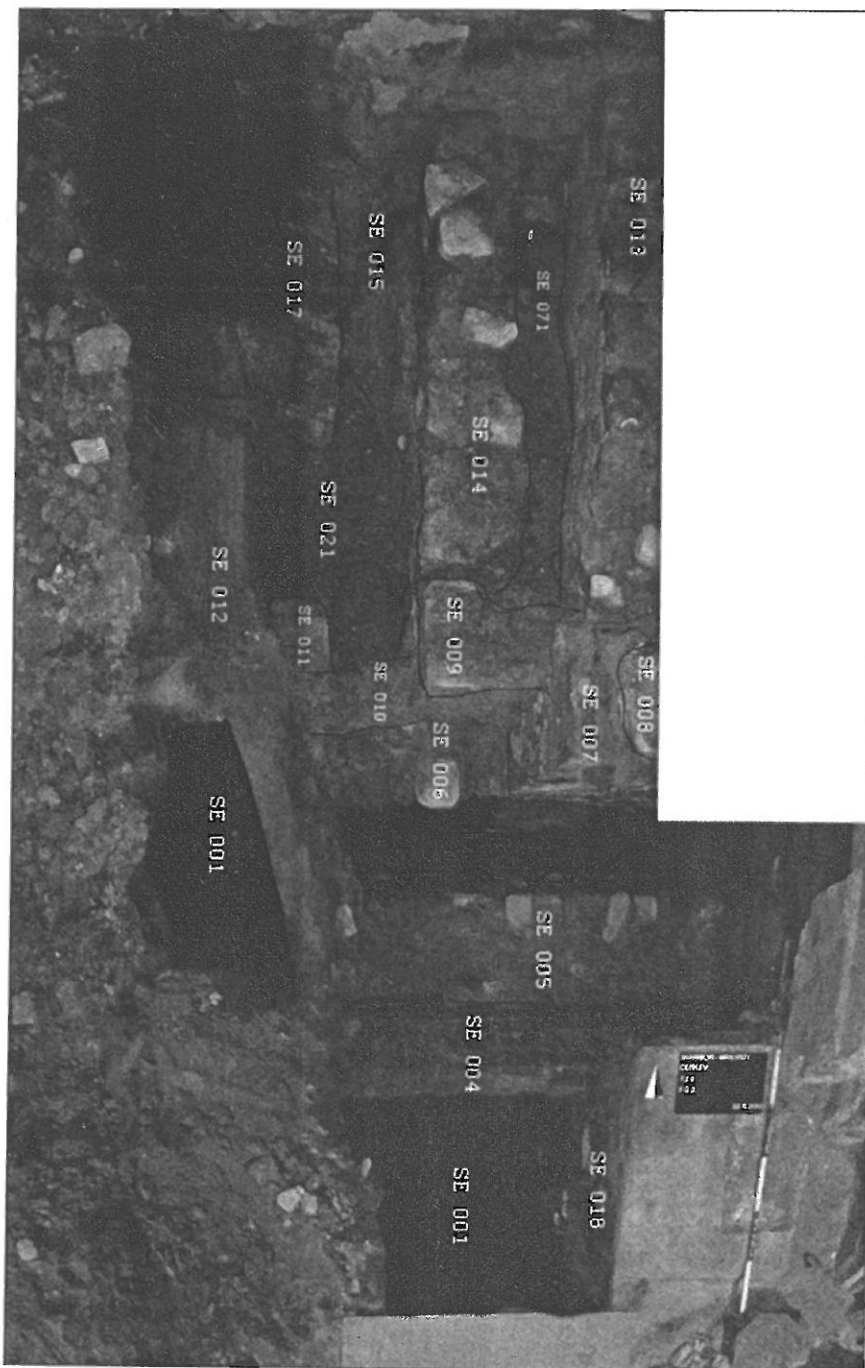
Globina testnega jarka: 1,8 m – 2,3 m.

Pozicija: SV vogal v minoritski cerkvi

Parcela št: 2001, k.o. Maribor Grad.

Slika 1: stranski pogled proti severu na testni jarek 1

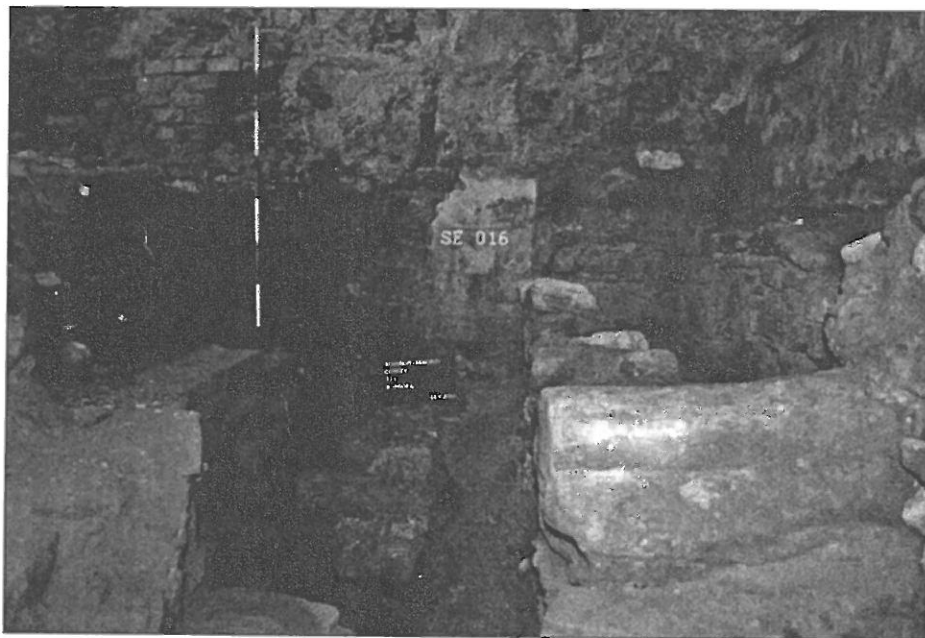

Slika 2: Foto skica tlorisa testnega jarka 1 s stratigrafskimi enotami
(zidovi, temelji, plasti)

- SE 001** 0 – 15 cm do 180 cm (J profil): Plast zelo temno sivkasto rjavega (10 YR 3/2) peska (50%), kamnov velikosti do 20 cm (40%) in gradbenega materiala – opeka, les, kosi tlaka (10%).
V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike.
Interpretacija: površinska plast, gradbeno nasutje kot izravnava.
Najdbe: odl. opeke, kosti in gradbeni material.
- SE 004** Določeno na globini 80 cm, raziskan do globine 180 cm: Zid sestavljen iz opeke (80%) in klesanih kamnov (5%), malte (15%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 190 cm in širok 50 cm.
Se naslanja na SE 005, 054, seka ga SE 018.
Interpretacija: poškodovan S obok kripte, zapolnjen z nasutjem SE 001 (!).
Datacija: pred barokizacijo cerkve, saj ga seka SE 018, ki naj bi bil del barokizacije (?).
- SE 005** Določeno na globini 100 cm, raziskan do globine 230 cm (S lice): Zid sestavljen iz klesanih kamnov (87%), oblic (5%), opeke (5%), malte (3%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 190 cm in širok 50 cm. Se naslanja na SE 054, nanj se naslanja SE 004.
Interpretacija: podporni zid za obok SE 004 (!).
Datacija: pred barokizacijo cerkve (?).
- SE 006** Določeno na globini 110 cm, raziskan do globine 230 cm (J lice): Zid sestavljen iz klesanih kamnov (70%), oblic (28%), malte (2%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 90 cm in širok 50 cm. Nanj se naslanja SE 012, prekriva ga SE 007, 010, se naslanja na SE 054.
Interpretacija: zid starejše gradbene faze (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 007** Določeno na globini 10 cm, raziskan do globine 100 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%), opeke (5%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 120 cm in širok 85 cm.
Prekriva ga SE 008, se naslanja na SE 054, prekriva SE 006, 009, 010.
Interpretacija: temelj.
Datacija: barok (?).
- SE 008** Določeno na globini 0 cm, raziskano do globine 12 cm: Kamnita plošča iz apnenca orientirana v smeri V – Z, dolga 70 cm in široka 37 cm, debela 12 cm. Prekriva ga SE 007.
Interpretacija: ostanek odstranjenega kamnitega tlaka (!).
Datacija: mlajšedobno (?).
- SE 009** Določeno na globini 52 cm, raziskan do globine 35 cm: Kamnita »spolija« iz apnenca orientirana v smeri V – Z, dolga 65 cm in široka 50 cm, debela 35 cm. Prekriva ga SE 001, prekriva SE 010, 014.
Interpretacija: že v sr. Veku sekundarno uporabljen gradbeni element (!).
Datacija: srednji vek (!).
- SE 010** Določeno na globini 78 cm, raziskan do globine 120 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (98%), malte (52%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 110 cm in širok 30 cm.
Prekriva ga SE 001, 007, prekriva SE 006, 011, nanj se naslanja SE 012.
Interpretacija: zid - prezidava.
Datacija: srednji vek (!).

- SE 011** Določeno na globini 100 cm, raziskan do globine 140 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (95%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 30 cm in širok 24 cm.
Prekriva ga SE 001, 010, nanj se naslanja SE 012.
Interpretacija: zid – povezano s SE 006 (?).
Datacija: srednji vek (!).
- SE 012** Določeno na globini 40 cm, raziskan do globine 230 cm (V profil): Zid sestavljen iz opeke (95%), malte (15%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 290 cm in širok 40 cm.
Se naslanja na SE 004, 005, seka SE 006, 010, 011.
Interpretacija: poškodovan obok in stena stranske kripte povezane s kripto SE 004 (viden vhod/povezava), zapolnjeno z nasutjem. Lahko tudi S vhod v kripto (SE 004), ki je bil zazidan.
Datacija: pred barokizacijo cerkve, povezano z SE 004 (?).
- SE 013** Določeno na globini 20 cm, raziskan do globine 65 cm (Z lice): Zid sestavljen iz klesanih kamnov (87%), oblic (5%), drobcu opeke v razpokah (3%) malte (5%) in deloma z ometom.
Orientiran v smeri S – J, dolg 210 cm in širok 40 cm. Nanj se naslanja/ga prekriva SE 007, prekriva ga SE 001.
Interpretacija: viden del V temelja cerkve, Z lice (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 014** Določeno na globini 60 cm, raziskan do globine 100 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%), oblice (3%), drobcu opeke v razpokah (32%), malte (5%) in deloma z ometom. Orientiran v smeri S – J, dolg 190 cm in širok 40 cm. Prekriva SE 071, v stiku z SE 009, naslanja se na S zid cerkve.
Interpretacija: zid starejše gradbene faze (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 015** Določeno na globini 120 cm: Zid (?) sestavljen iz klesanih kamnov (50%) in malte (50%).
Orientiran v smeri S – J, dolg 120 cm in širok 35 cm. Prekriva ga SE 001, 016 v stiku z SE 017, naslanja se na S zid cerkve.
Interpretacija: odstranjen zid/temelj starejše gradbene faze (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 016** Določeno na globini 40 cm, raziskan do globine 80 cm: Kamnita »baza stebra« iz apnenca v S zidu cerkve. Prekriva ga SE 001, prekriva SE 015.
Interpretacija: baza srednjeveškega stebra za obok v S steni cerkve – stranski oltar (?).
Datacija: srednji vek (!).
- SE 017** Določeno na globini 120 cm, raziskan do globine 130 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%) in malte (10%). Orientiran v smeri S – J, dolg 130 cm in širok 40 cm. Prekriva ga SE 001, nanj se naslanja SE 012, naslanja se na S zid cerkve.
Interpretacija: zid/temelj starejše gradbene faze (!).
Datacija: srednji vek (?).

- SE 018** Določeno na globini 0 cm, raziskan do globine 180 cm: Zid sestavljen iz opeke (95%), lomljenih kamnov (5%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 100 cm in širok 70 cm. Se naslanja na SE 004.
Interpretacija: temelj stebra, poškodoval kripto z zidom SE 004 (?).
Datacija: barok (?).
- SE 071** 80 cm do 100 cm: Plast rahlo rjavkasto sivoga (10 YR 6/2) peska (80%), kamnov (15%) in gradbenega materiala – opeka (5%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Prekriva jo SE 014, 009, prekriva SE 072.
Interpretacija: nasutje - izravnava.
Najdbe: kosti.
- SE 072** 100 cm do 130 cm: Plast rjavega (10 YR 4/3) peska (80%), kamnov (15%) in gradbenega materiala – opeka (5%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Prekriva jo SE 014, 009, prekriva SE 072.
Interpretacija: nasutje - izravnava.
Najdbe: kosti.
- SE 021** 130 cm – : Plast rjave (10 YR 4/) malte (90%) in kamnov (10%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Prekriva jo SE 072.
Interpretacija: poškodovana izravnava (?).
Najdbe: kosti in gradbeni material.

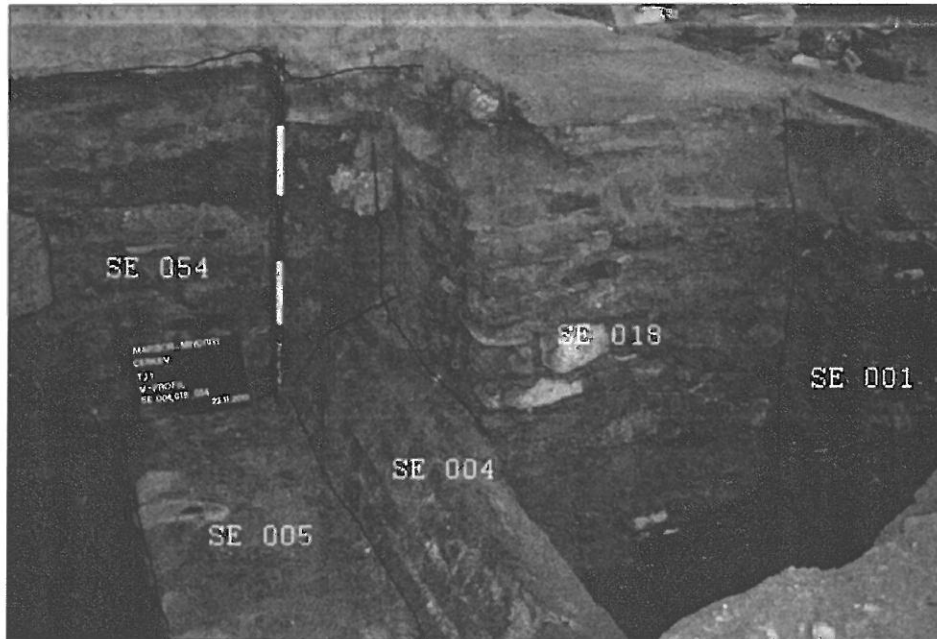
Slika 3: S profil testnega jarka 1 z SE 016 (baza stebra) v S zidu cerkve

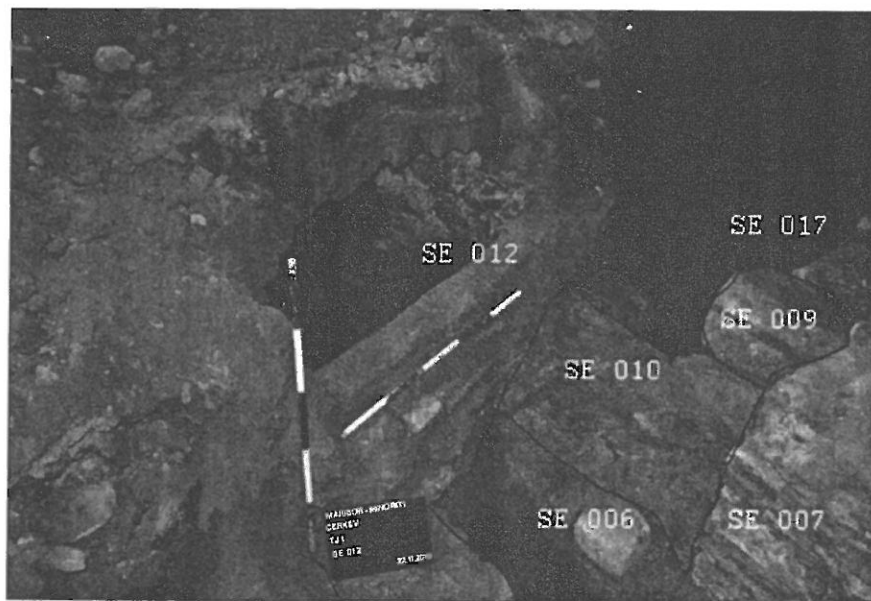
Slika 4: V profil testnega jarka 1 z V temeljem SE 013, zidovi SE 014, 007, 017, izravnnavami SE 071, 072 in »spolijo« SE 009 (SV vogal cerkve)

Slika 5: V profil testnega jarka 1 s temeljem SE 007, zidovi SE 054, 014, 005, 006, 010, 009, 013 »spolijo« SE 055 in kamnito ploščo SE 008

Slika 6: V profil testnega jarka 1 s temeljem SE 018, zidovi SE 054, 004, 005
in nasutjem SE 001 (JV vogal TJ 1)

Slika 7: Z profil testnega jarka 1 z zidom SE 012 (stranska kripta),
zidovi SE 006, 010, 009 in temeljem SE 007

Ugotovitve v testnem jarku 1:

V testnem jarku 1 se arheološke strukture (zidovi) pojavi mestoma že po 30 – 40 cm odstranjene površinske plasti SE 001, ki jo označujemo kot gradbeno nasutje za izravnavo notranjosti. Datacija tega nasutja je najverjetneje povezana z zadnjimi velikimi posegi v cerkvi, ki bi lahko bili deloma povezani z baročno obnovo in pa tudi z uporabo cerkve po Jožefinskimi reformami (obdobje cesarja Jožefa II, sina cesarice Marije Terezije v 2. Polovici 18. Stoletja), ko cerkev ne služi več prvotnemu namenu kot sakralni objekt in jo prevzame cesarska vojska. Tako se relativno visoko pojavijo zidovi kot so SE 012, 009, 010, 014 in 017 (30 – 40 cm), ki pa sicer pripadajo različnim gradbenim fazam v cerkvi. Nekoliko niže pod današnjim nivojem in pod SE 001 se pojavijo še zidovi SE 004 (80 cm), 005 (100 cm), 006 (110 cm), 010 (80 cm), 017 (120 cm). V testnem jarku 1 smo določili tudi zidane strukture, ki jih lahko označimo kot temelj najverjetneje povezan z baročno fazo gradnje in ki se nahaja že na nivoju današnje površine oz. že na nekaj cm odstranjene plasti SE 001, označili smo jih kot SE 007, 031. Za temelj SE 018 menimo da je še nekoliko mlajši. V samem testnem jarku 1 smo sicer odstranili nasutje SE 001 do nivojev, za katere menimo da že predstavljajo nivo starejših površin – SE 021 (na globini 130 cm), deloma pa smo zasutja odstranili tudi med zidoma SE 005 in 006 ter ob SE 007 do globine 230 cm vendar v tako ozkem prostoru nismo morali nadaljevati del do sterilne osnove. Prav tako je bilo ob SE 004 in 018 odstranjeno nasutje SE 001 v globini do 180 cm, kjer smo zaradi nestabilnega profila zaključili dela na tej globini.

Glede na preliminarne ugotovitve a brez širšega pogleda v notranji tloris cerkve lahko začrtamo osnovne gradbene faze v TJ 1. K najmlajši fazi - fazi A lahko prepisemo temelj SE 018, ki najverjetneje spada k zadnjim večjim posegom, ko je cerkev izgubila svoj prvotni sakralni pomen – uporablja jo cesarska vojska (obdobje habsburške monarhije). Temelj SE 018 se je naslonil na S zid obokane kripte, označen kot SE 004, s tem je bila najverjetneje kripta poškodovana in zasuta kot je bilo zasuto tudi širše območje. Prav tako se temelj povezuje z linijo v površini cerkve vidnih nosilcev za stebre (slika 2, 5, 6).

Pred omenjeno fazo A so bili v cerkvi (oz. na območju TJ 1) nekoliko večji posegi v sama tla, saj je bila takrat najverjetneje zgrajena kripta z S opečnatim zidom SE 004, ki ga je podprl zid SE 005 ter S vhod oz. stranska kripta z V zidom SE 012 (v notranjost SE 012 je vidna prezidava, slika 2, 7). Temelj SE 018 se je naslonil oz. je grajen preko SE 004, zato zaradi tega odnosa sklepamo, da je kripta bila zgrajena nekoliko prej in tako označuje fazo B. V fazo B umeščamo tudi temelj SE 007 s ploščo SE 008, obe omenjeni stratigrafski enoti pa se najverjetneje navezujeta na baročno fazo izgradnje cerkve. Fazo B preliminarno umeščamo torej v obdobje baroka, vendar na tem mestu poudarjamo, da je lahko omenjena kripta tudi starejša, saj lahko glede na stanje raziskave k baroku prištevamo zgolj temelj SE 007/008, ki je funkcionalno povezan z V zidom baročne faze (slika 2, 5). K tej fazi lahko najverjetneje pripišemo tudi temelj SE 013, ki deluje kot razširitev, zob, za izgradnjo baročnega zidu.

Tako faza B kot predhodna faza A sta se naslonila in prekrila del že starejših zidov, ki so povezani z srednjim vekom oz. fazo C. Fazo C označujejo zidovi SE 006, 010, 011, 017, 015 in najverjetneje SE 014, v kateri se zidovi sicer po strukturi razlikujejo od zidov faze B in A (slika 2, 3, 4). K fazi C lahko pripišemo tudi nivo SE 021, ki najverjetneje pripada eni od srednjeveških izravnjav in se pojavi na globini 130 cm.

Arheološke raziskave Otmar Kovač s.p. Vse pravice pridržane.

Za vsakršno uporabo besedila in prilog izven namena, za katerega je bilo poročilo izdelano, je potrebno pridobiti dovoljenje izdavalca

K tej fazi pripada tudi Z od SE 017 na nivoju cca. 120 cm najdena apnen tla - tlak, ki se naslanja na S zid cerkve, ki pa ga nismo posebej opredeljevali. Območje zidov SE 006, 010, 017, 015, 014 in nivoja SE 021 bi lahko predstavljajo območje stranskega oltarja v fazi gotske cerkve, saj smo neposredno nad močno uničeno SE 015 v S zidu cerkve določili okrasni gradbeni element, bazo najverjetnejšega manjšega oboka, ki je označeval stranski oltar, označeno kot SE 016 (slika 3). Datacijo ki jo navajamo je sicer dokaj okvirna, vendar smo se med procesom raziskave pogosto posvetovali tudi s konservatorji ZVKDS, tudi drugih strok s katerimi interdisciplinarno sodelujemo – umetnostnimi zgodovinarji.

Nadaljnje in širše raziskave bodo najverjetneje podale primerne odgovore na posamezne gradbene faze, saj je bil prostor očitno v dolgem obdobju pogosto spreminjan in oblikovan v skladu z željami in zahtevami določenega zgodovinskega obdobja.

V samem nasutju, ki smo ga odstranjevali smo v SE 001 v TJ 1 naleteli tudi na kosti, ostanke skeletov, ki pa so bile najdene odložene v sekundarni legi in zložene ob zidu SE 018, na SE 021, med SE 014 in 013 ter Z od SE 017. Te kosti povezujemo z grobovi, ki so jih gradbeniki omenjenih faz našli med gradnjo in jih nato »pokopali« v nova nasutja na posvečenem mestu.

TESTNI JAREK 2

Mere testnega jarka 6,3 m x 2 m (sicer v obliki črke L).

Globina testnega jarka: 1,7 m, dodatna poglobitev do 3,2 m.

Pozicija: Z del v minoritski cerkvi, prehod ladje v ožji Z zaključek cerkve.

Parcela št: 2001, k.o. Maribor Grad.

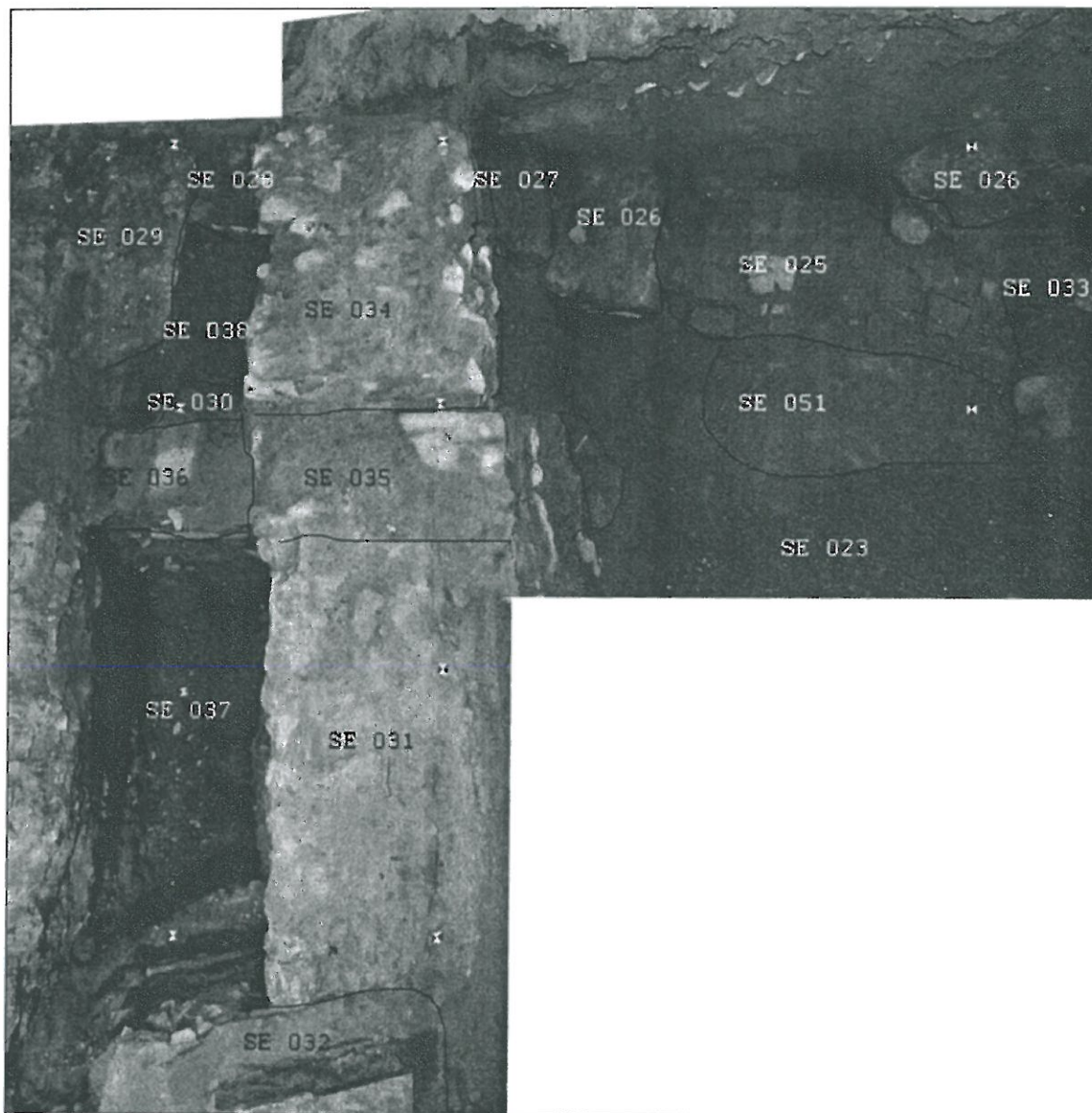

Slika 8: pozicija testnega jarka 2, pogled proti Z

Slika 9: Testni jarek 2, pogled proti SZ

Tloris testnega jarka 2 na nivoju SE 023:

Slika 10: foto skica tlorisa testnega jarka 2

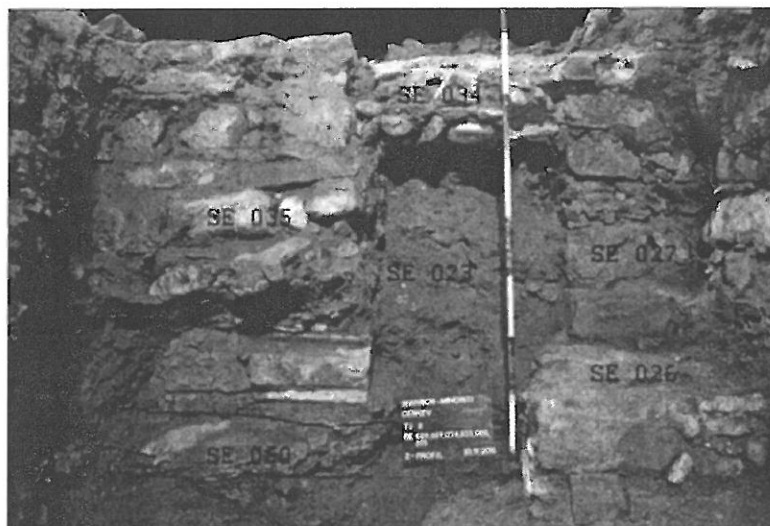
Slika 11: J profil testnega jarka 2 z vidno poglobitvijo in nivojem dna SE 023

- SE 023A in B** 0 – 170 cm: Plast rumenkasto rjavega (10 YR 5/4) peska (60%), kamnov (20%) in gradbenega materiala – opeka (20%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike.
Interpretacija: površinska plast, gradbeno nasutje kot izravnava, v površinskem delu utrjeno.
Najdbe: odl. opeke, kosti in mlajšedobna ter sr. veška keramika.
- SE 024** Pojav na globini 120 cm: Struktura iz bele (2,5 Y 8/1) apnene malte (100%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Dolga 110 cm, široka 70 cm, debela do 10 cm. Prekriva jo SE 023, prekriva SE 025, 033.
Interpretacija: tlak – močno poškodovan
Najdbe: brez najdb.
Datacija: srednji vek (?).
- SE 025** Pojav na globini 150 cm: Struktura rahlo rdeče (10 R 5/4) opeke (90%), peska (7%) in kamnov (3%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Dolga 95 cm, široka 70 cm. Prekriva ko SE 023, 033, 024, prekriva SE 051, naslanja se na SE 026. Koreliramo z SE 060
Interpretacija: tlak iz opeke –poškodovan.
Najdbe: brez najdb.
Datacija: srednji vek (?).
- SE 026** Določeno na globini 130 cm, raziskan do globine cca. 150 cm: Zid sestavljen iz lomljenca, oblic (5%), opeke (10%) malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 60 cm in širok 50 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga SE 023, SE 027, nanj se naslanja SE 025.
Interpretacija: delno viden zid (!).
Datacija: srednji vek (?).

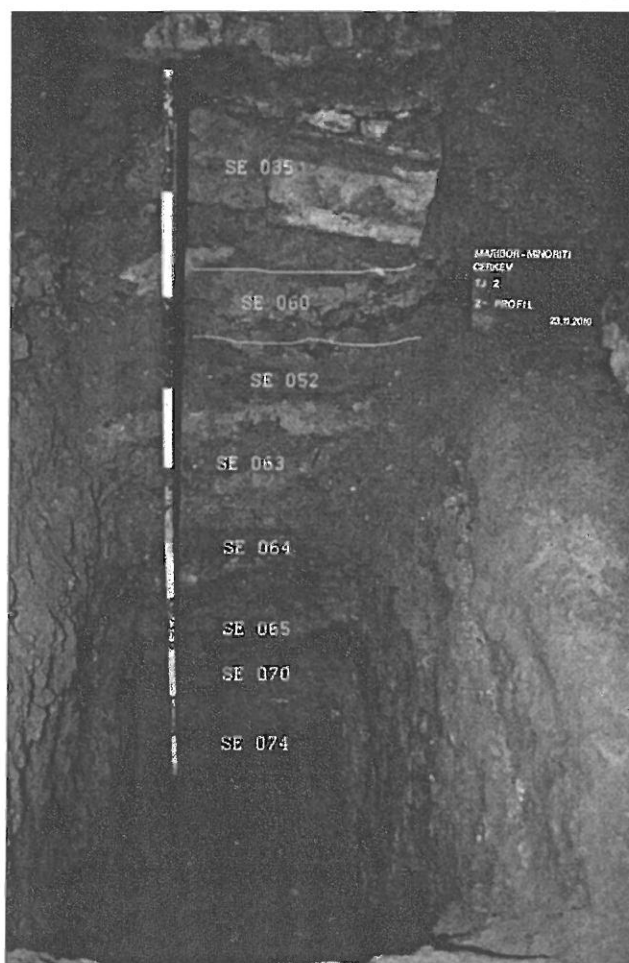
- SE 027** Določeno na globini 115 cm, raziskan do globine cca. 130 cm: Zid sestavljen iz lomljenca.
Orientiran v smeri V – Z, dolg 33 cm in širok 22 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga SE 023.,
Interpretacija: delno viden zid, najverjetneje del SE 026 (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 028** Določeno na globini 40 cm, raziskan do globine cca. 60 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%), opeke (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 33 cm in širok 25 cm ter le delno raziskan. Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023, v stiku z SE 034.
Interpretacija: delno viden zid, najverjetneje del SE 026/27 (!).
Datacija: srednji vek (?).
- SE 029** Določeno na globini 30 cm, raziskan do globine cca. 60 cm: Zid sestavljen iz lomljenecv (80%), opeke (30%) malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 80 cm in širok 40 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023/037/38, v stiku z SE 028.
Interpretacija: zid najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 030** Korelirano z SE 035, najverjetneje del SE 035.
- SE 031** Določeno na globini 20-30 cm, raziskan do globine cca. 150 cm: Zid sestavljen iz lomljenecv (60%), opeke (30%) malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 190 cm in širok 80 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023/037, v stiku z SE 035, 032.
Interpretacija: zid najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 032** Določeno na globini 0 cm, raziskan do globine cca. 150 cm: Zid sestavljen iz lomljenecv (60%), opeke (25%) malte (15%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 60 cm in širok 35 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023/037, v stiku z SE 031.
Interpretacija: zid najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 034** Določeno na globini 20 cm, raziskan do globine cca. 60 cm: Zid sestavljen iz lomljenecv (70%), opeke (10%), oblic (10%) malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 110 cm in širok 60 cm.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023/037, v stiku z SE 035, prekriva SE 027, 028..
Interpretacija: zid najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).

- SE 035** Določeno na globini 10 cm, raziskan do globine 135 cm: Zid/temelj sestavljen iz klesanih kamnov (90%) opeke (10%), malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 100 cm in širok 90 cm in viden v Z profilu.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023, nanj se naslanja SE 034, 031, 036, njegov del najverjetneje SE 030, prekriva SE 060.
Interpretacija: steber najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 036** Določeno na globini 30 cm, raziskan do globine cca. 150 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (40%), lomljencev (50%), malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 65 cm in širok 40 cm ter le delno raziskan.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023/037, nanj se naslanja SE 037, v stiku z SE 035.
Interpretacija: zid najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 037** Korelirano z SE 023, 038!
- SE 038** Korelirano z SE 023, 037!
- SE 051** Pojav na globini 170 cm: Plast sivkasto rjave (10 YR 7/3) gline (100%) sipke konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, dolga 185 cm in široka 70 cm.
Prekriva jo SE 023, 025.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava za SE 025 (tlak).
Najdbe: brez najdb.

Zahodni presek v testnem jarku 2 z dodatno poglobitvijo:

Slika 12: Z profil testnega jarka 2 do osrednjega nivoja in brez poglobitve

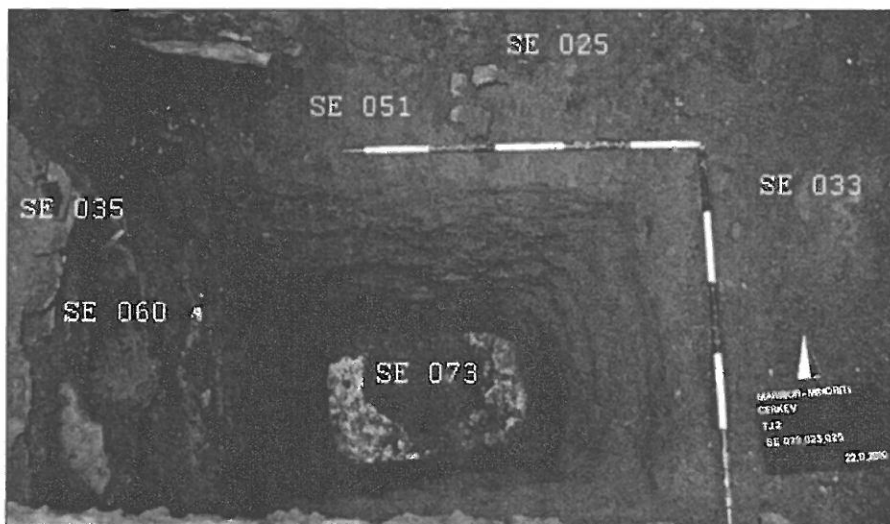
Slika 13: Z profil testnega jarka 2 z dodatno poglobitvijo

- SE 035** Določeno na globini 10 cm, raziskan do globine 135 cm: Zid/temelj sestavljen iz klesanih kamnov (90%) opeke (10%), malte (10%) in brez ometa. Orientiran v smeri V – Z, dolg 100 cm in širok 90 cm in viden v Z profilu.
Prekriva ga trenutni utrjen hodni nivo, SE 023, nanj se naslanja SE 034, 031, 036, njegov del najverjetneje SE 030, prekriva SE 060.
Interpretacija: steber najmlajše gradbene faze (!).
Datacija: po barokizaciji cerkve, povezan z uporabo po spremembi namembnosti cerkve (?).
- SE 060** 135 - 170 cm: Struktura rahlo rdeče (10 R 5/6) opeke (70%), kamnov (20%) in malte (10%).
V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Prekriva SE 052, prekriva jo SE 035. Koreliramo z SE 025
Interpretacija: tlak iz opeke –poškodovan.
Najdbe: brez najdb.
Datacija: srednji vek (?).
- SE 052** 170 – 2190 cm: Plast temno rumenkasto rjavega (10 YR 4/4) peska (100%) sipke konsistence.
V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, vidna v poglobitvi cca. 1, 2 x 1, 2 m. Prekriva jo SE 060, prekriva SE 063.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.
Najdbe: brez najdb.
- SE 063** 190 – 215 cm: Plast zelo svetlo rjavega (10 YR 7/3) peska (100%) zbite konsistence.
V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, vidna v poglobitvi cca. 1, 2 x 1, 2 m. Prekriva jo SE 052, prekriva SE 064.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.
Najdbe: brez najdb.
- SE 064** 215 – 225 cm: Plast zelo temno sivkasto rjavega (10 YR 7/3) peščenega melja (100%) trdo sprijete konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, vidna v poglobitvi cca. 1, 2 x 1, 2 m. Prekriva jo SE 063, prekriva SE 065 oz. jo koreliramo in združujemo z SE 065.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.
Najdbe: brez najdb.
- SE 065** 225 – 257 cm: Koreliramo oz. združujemo z SE 064, prekriva sicer SE 070.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.
koreliramo in združujemo z SE 065.
Najdbe: brez najdb.
- SE 070** 257 – 282 cm: Plast temno rumeno rjavega (10 YR 7/3) meljastega peska (100%) rahlo sprijete konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, vidna v poglobitvi cca. 1, 2 x 1, 2 m. Prekriva jo SE 065, prekriva SE 071.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.
Najdbe: sr. veška keramika, kosti, opeka.

- SE 073** 282 – 284 cm: Tanek nivo apnene malte (100%). Prekriva jo SE 070, prekriva SE 074.
Interpretacija: delno poškodovana umetna izravnava nivoja.
- SE 074** 284 – 320 cm: Plast temno rumeno rjavega (10 YR 7/3) peščenega melja in gline (100%), trdo sprijete konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike, vidna v poglobitvi cca. 1, 2 x 1, 2 m. Prekriva jo SE 0671, prekriva peščen nivo.
Interpretacija: umetno nasutje kot izravnava nivoja.

Slika 14: tloris testnega jarka 2 z vidno poglobitvijo in nivojem SE 063

Slika 15: tloris testnega jarka 2 z vidno poglobitvijo in nivojem SE 073
(SE 073 – tanka plast apnene malte med SE 070 in SE 074)

Ugotovitve v testnem jarku 2:

V testnem jarku 2 smo deloma strojno poglobili jarek do nivoja 120 cm in odstranili gradbeno nasutje SE 023, nato smo dela nadaljevali ročno.

V TJ 2 smo že v samem začetku določili nivo zidov SE 031, 032, 034,035, 036 ki jih v na območju TJ 2 povezujemo z fazo po opustitvi cerkve kot sakralnega objekta in jih povezujemo z mlajšimi zgodovinskimi obdobji. Predvsem SE 032 in 035, ki predstavljata najverjetneje temelj iz tega obdobja sta povezljiva z linijo temeljev za stebre, vidne v tleh cerkve. SE 031 in 034 imata najverjetneje podobno funkcijo in sta funkcionalno povezovala temelje v tem delu ladje cerkve. K tej najmlajši fazi v TJ 2 lahko pripišemo tudi manjši deloma odkrit zid SE 029 in SE 036, ki se sicer navezuje na temelj SE 035 (slika 10, 12). Ob Z robu linije zidov smo sicer le deloma odstranili gradbena nasutja SE 037, 038. Najmlajšo fazo v TJ 2 lahko najverjetneje povezujemo s fazo A v TJ 1.

V nadaljevanju del in poglobljanju TJ 2, V od omenjene najmlajše linije zidov smo nato v testnem jarku določili nivo v katerem smo določili dele zidov SE 027/028, 026, tlaka SE 024, ki predstavljajo nivo od 115 – 130 cm pod današnjim nivojem v cerkvi in ga najverjetneje že lahko povezujemo s starejšimi gradbenimi nivoji, mogoče že celo s srednjim vekom. Nivo tlaka SE 024 je sicer prekril nivo opečnatega tlaka SE 025 na nivoju 150 cm pod današnjo površino, za katerega je bil narejena tudi glinena gradbena izravnava SE 051, in ki bi lahko predstavljal srednjeveški tlak v cerkvi. Tlak SE 025 se sicer nasloni na ostanek zidu SE 026, za katerega menimo, da pripada srednjeveškimi gradbenim fazam. Z tlakom SE 025 pa povezujemo tudi tlak SE 060, ki se nahaja pod temeljem mlajšega stebra SE 035 (najmlajša faza v TJ 2), ki je bil očitno deloma zgrajen na nek starejši nivo (slika 10, 12, 13).

To drugo fazo v TJ 2 lahko najverjetneje povezujemo s fazo C v testnem jarku 1, ki smo jo časovno preliminarno umestili v srednji vek. V srednji vek lahko umestimo tudi izravnave območja SE 052, 063 (slika 14), SE 064, 065, 071 in 074 (slika 13), ki smo jih do nivoja 320 cm pod današnjim nivojem v cerkvi določili s poglobljanjem ob J profilu in ob SE 035. Z dnom sicer nismo dosegli arheološko nedotaknjenih/sterilnih plast vendar smo z deli zaradi varnosti in nevarnosti posutja na tem nivoju, nivoju 320 cm zaključili. V tem poglobljanju velja posebej omeniti tanek nivo apnene malte SE 073, ki se pojavi na nivoju 282 cm (slika 13, 15).

V samem testnem jarku 2 smo torej določili najmlajše gradbene posege in pa nivoje, ki jih sicer preliminarno povezujemo z srednjim vekom, seveda pa bi natančneje na vsa odprta vprašanja lahko odgovorili z širšo raziskavo, ki bi odgovorila tudi na vprašanje kaj je pomenila barokizacija za tlake in nivoje v tem delu cerkve, oz. ali bi lahko kakšen od tlakov bil nekoliko mlajši. Raziskava torej potrjuje prisotnost arheoloških ostalin, predvsem struktur, ki se nahajajo pod nasutji/izravnavo na območju testnega jarka 2.

TESTNI JAREK 3

Mere testnega jarka: 2,5 m x 2,2 m.

Globina testnega jarka: 2,9 m.

Pozicija: V ob S vhodu v cerkev.

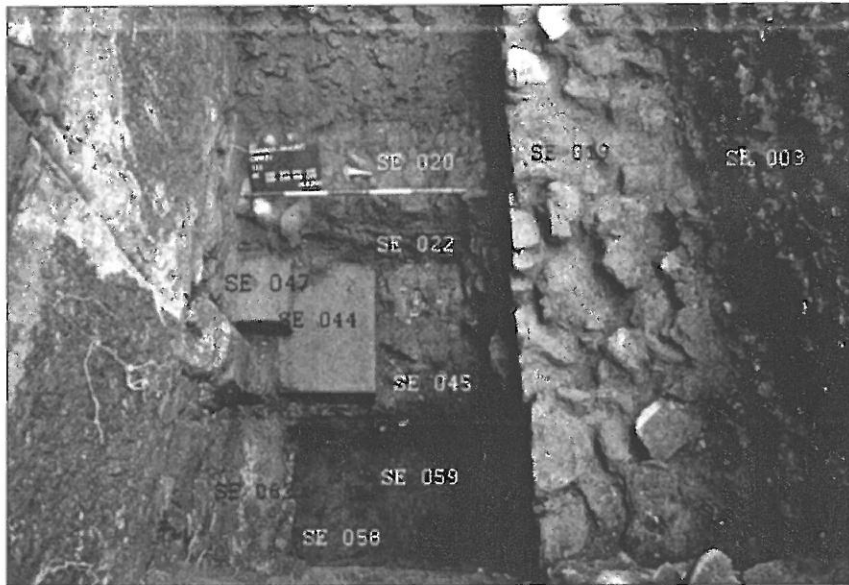
Parcela št: 2162/1, k.o. Maribor Grad.

Slika 16: Testni jarek 3, pogled proti V z nivojem zidu SE 019
in tlaka SE 020

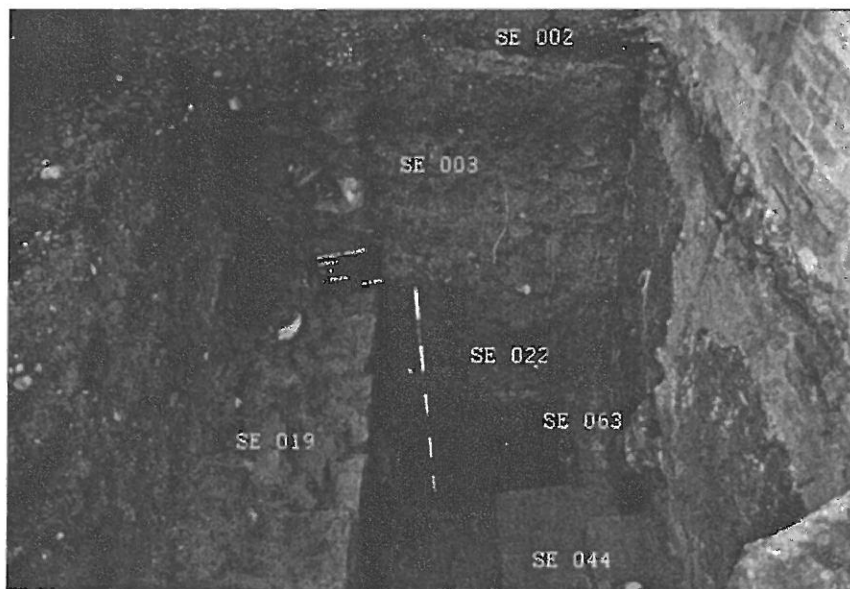

Slika 17A: Testni jarek 3, J profil z steno cerkve, zobom temelja
SE 063, vhodom v srednjeveško cerkev (baza s stebrom, stopnice SE 044)
in mlajšo tlakovano izravnavo SE 020

Slika 17B: Testni jarek 17, pogled proti Z, nivo tlakovanja SE 020 in izravnave SE 022 stopnica SE 044 z izravnavo SE 043, estrih SE 045, nivojem SE 058/059 ter vidnim zobom temelja SE 063

Vzhodni presek v testnem jarku 3 z dodatno poglobitvijo:

Slika 18: Testni jarek 3, V profil do nivoja SE 022

TESTNI JAREK 4

Mere testnega jarka: 3,2 m x 2 m.

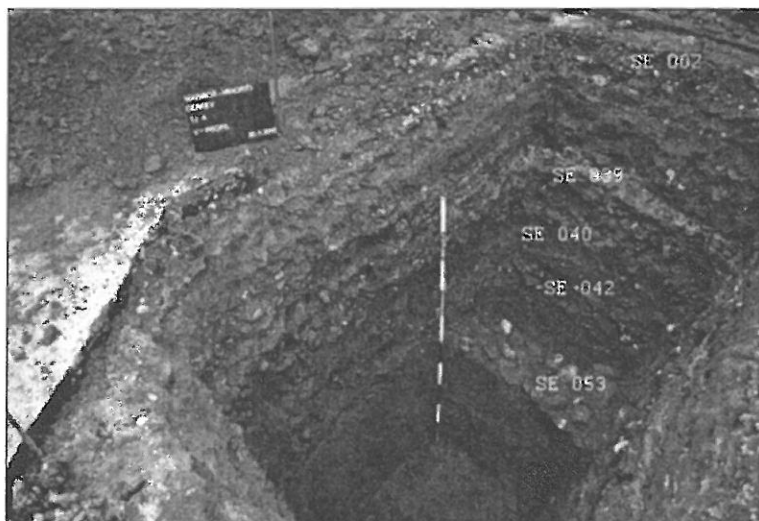
Globina testnega jarka: 2,55 m.

Pozicija: Vojašniški trg.

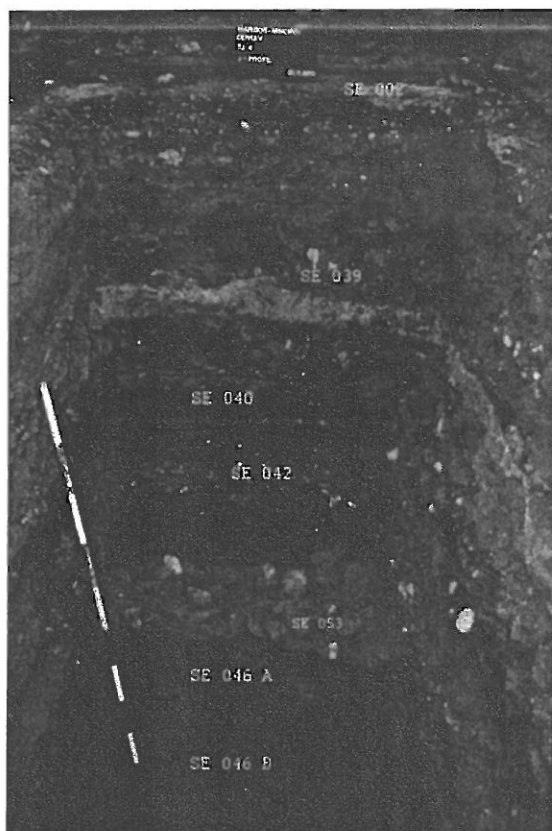
Parcela št: 2162/1, k.o. Maribor Grad.

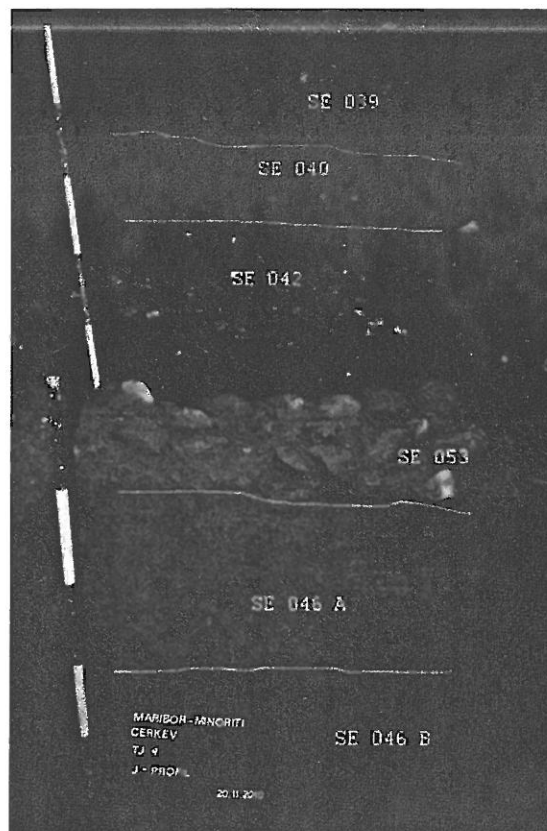
Slika 20: tloris testnega jarka 4 z nivojem SE 046 A in SE 053, pogled proti J

Slika 21: profil testnega jarka 4 z nivojem SE 046 B in SE 053, plastmi SE 002, 039, 040, 042, pogled proti JV

Slika 22: J profil testnega jarka 4

Slika 23: J profil testnega jarka 4 (detajl)

- SE 002** 0 – 7 cm: Asfaltna površina na Vojašniškem trgu.
Interpretacija: moderna površinska asfaltna plast.
- SE 039** 7 – 110 cm: Gradbena nasutja, 60 cm rjav tampon, 40 cm peska in nasutja z močno vsebnostjo mlajšedobne opeke. Pod SE 002, preko SE 040.
Interpretacija: mlajšedobna in novodobna nasipavanja oz. izravnave.
- SE 040** 110 – 140 cm: Plast temno olivno sivega (5 Y 3/2) peščenega melja (93%) drobnih kamnov (5%) in opeke (2%), mazave konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Je pod SE 093, prekriva SE 042.
Interpretacija: umetna izravnava.
Najdbe: odl. opeke, kosti.
- SE 042** 140 – 180 cm: Plast temno sivkasto rjavega (2,5 Y 4/2) meljastega peska (89,5%) drobnih kamnov (10%) in drobcev opeke (0,5%), rahle konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike.
Interpretacija: umetna izravnava. Prekriva SE 053, 046 A, je pod SE 040.
Najdbe: kosti, sr. veška keramika.
- SE 053** 180 – 200 cm: Suhozidna struktura sestavljena iz prodnikov (95%) in meljastega peska (5%). V tlorisu pravokotne, preseku raztegnjene oblike, orientiran V - Z. Je pod SE 042, prekriva SE 046A.
Interpretacija: ostanek zidu brez veziva oz. tlakovanja iz prodnikov.

SE 046A 180 – 230 cm: Plast olivno rjavega (2,5 Y 4/4) peščenega melja (98%) in prodnikov (2%), rahlo sprijete konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Prekriva SE 046 B, je pod SE 042, 053.

Interpretacija: kulturna plast.

Najdbe: rimskodobna keramika in opeka.

SE 046B 230 – 255 cm: Plast olivno rjavega (2,5 Y 4/4) peščenega melja (98%) in prodnikov (2%), trde konsistence. V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike. Je pod SE 046B.

Interpretacija: kulturna plast.

Najdbe: rimskodobna keramika.

Ugotovitve v testnem jarku 4:

V testnem jarku 4 smo strojno poglobili jarek do nivoja 130 - 145cm cm in odstranili SE 039, gradbeno nasutje SE 039, deloma tudi SE 040, nato smo dela nadaljevali ročno (slika 21 – 23). Ročno smo nato odstranili del SE 040, za katero ugotavljamo da predstavlja umetno izravnavo območja trga, ki je del mlajših zgodovinskih obdobij. Pod SE 040 smo nato določili nivo plasti SE 042, v kateri se pojavijo poleg kosti tudi odlomki srednjeveške keramike, nivo SE 042 je prekril nato nivo suhozidne strukture SE 053, za katero menimo da predstavlja tlakovanje ali pa manjši ostanek morebitnega zidu brez veziva (slika 20, 23). Neposredno pod SE 042 in tudi SE 053 smo nato določili dokaj debel nivo kulturne plasti SE 046 v kateri smo presenetljivo določili večjo količino odlomkov rimskodobne keramike in tudi odlomke rimskodobne opeke. Nivo SE 046 smo razdelili v nivo A in B saj se deloma spremeni trdota plasti, tudi v spodnjem nivoju SE 046 B se še nahajajo odlomki rimskodobne keramike (SE 20, 22, 23). Nivo SE 046 je sicer debel cca. 75cm. Rimskodobna keramika nakazuje prisotnost plasti, ki bi lahko bile del rimskodobne uporabe prostora, med odlomki se pojavi tudi odlomek terrae sigillate, ki je znan in prestižen import iz italškega območja v antiki.

Zaradi varnosti in možnosti posutja smo z deli zaključili na globini 255cm, sterilne plasti brez najdb nismo določili, saj smo v SE 046B še določili odlomke rimskodobne keramike.

TESTNI JAREK 5

Mere testnega jarka: 3,6 m x 3 m.

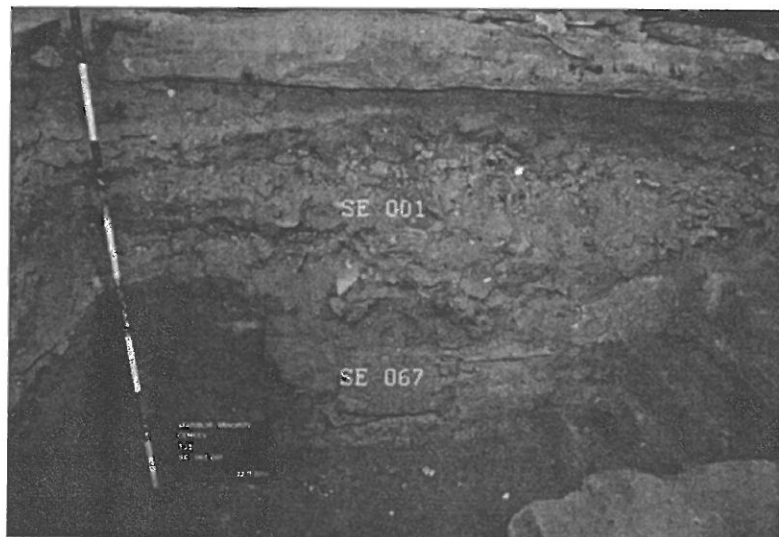
Globina testnega jarka: 1,6 m.

Pozicija: JV vogal v minoritski cerkvi

Parcela št: 2001, k.o. Maribor Grad.

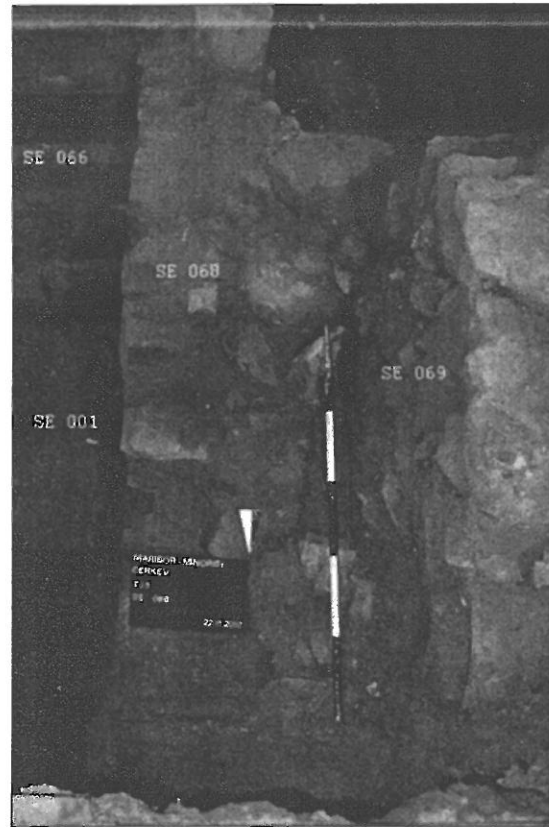
Slika 24: pogled na testni jarek 5 v smeri proti V

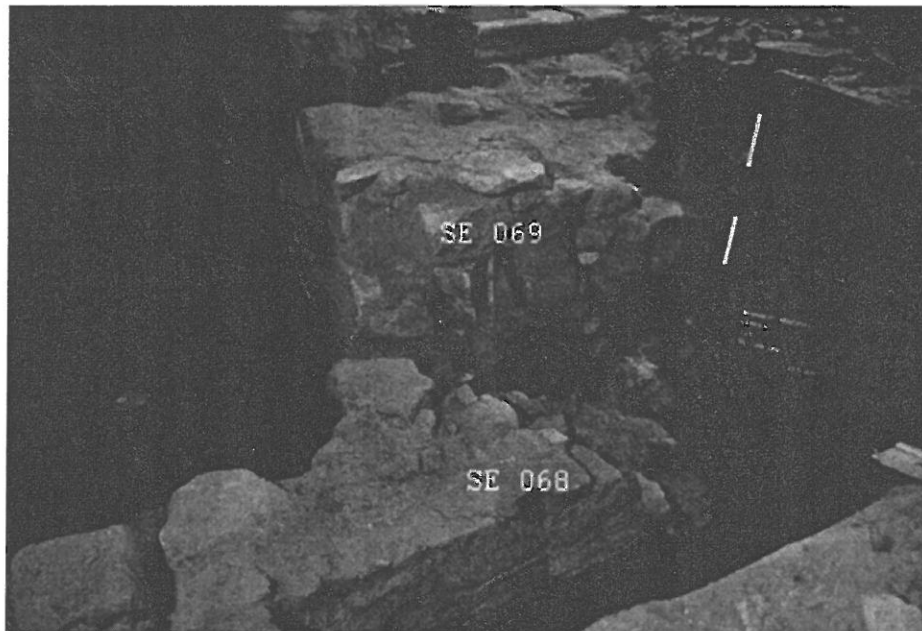
Slika 25: pogled na vzhodni profil testnega jarka 5 z SE 001 in 067

Slika 26: SE 066, 068

Slika 27: SE 066, 068, 069

Slika 28: SE 068 in 069, pogled proti SZ

- SE 001** 0 – cm: Plast zelo temno sivkasto rjavega (10 YR 3/2) peska (50%), kamnov veličine do 20 cm (40%) in gradbenega materiala – opeka, les, kosi tlaka (10%). V tlorisu nepravilne, preseku raztegnjene oblike.
Interpretacija: površinska plast, gradbeno nasutje kot izravnava.
Najdbe: odl. opeke, kosti in gradbeni material.
- SE 067** Določeno na globini 75 cm, raziskan do globine 160 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%) opeke (5%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 200 cm in viden v profilu. Prekriva ga SE 001, nanj se naslanja SE 066.
Interpretacija: vzhodni zid ob SE 066 (!).
Datacija: pred barokizacijo cerkve, povezan z kripto označeno z zidom SE 004 (TJ 1) (?).
- SE 066** Določeno na globini 20 cm, raziskan do globine 160 cm: Struktura sestavljen iz opeke (85%), klesanih kamnov (10%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolga 170 cm in široka 90 cm. Prekriva ga SE 001, se naslanja na SE 067.
Interpretacija: stopnice, dostop v kripto z zidom SE 004 (TJ 1) (!).
Datacija: pred barokizacijo cerkve, povezan z kripto označeno z zidom SE 004 (?).
- SE 068** Določeno na globini 40 cm, raziskan do globine 160 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (45%) opeke (50%), malte (5%) in brez ometa. Orientiran v smeri S – J, dolg 280 cm in širok 80 cm. Prekriva ga SE 001, nanj se naslanja SE 066, 069.
Interpretacija: zahodni zid ob SE 066 (!).
Datacija: pred barokizacijo cerkve, povezan z kripto označeno z zidom SE 004 (TJ 1) (?).
- SE 069** Določeno na globini 25 cm, raziskan do globine 160 cm: Zid sestavljen iz klesanih kamnov (90%) opeke (4%), malte (5%), oblic (1%) in brez ometa. Dolg in širok 140 cm. Prekriva ga SE 001, se naslanja na SE 069.
Interpretacija: temelj stebra ob SE 069 (!).
Datacija: mlajšedobna gradbena faza (?).

Ugotovitve v testnem jarku 5:

V testnem jarku 5 smo strojno poglobili jarek do nivoja 130 cm in odstranili gradbeno nasutje SE 001, nato smo dela nadaljevali ročno (slika 24). V TJ 5 smo v njegovem V delu določili proti S padajoče stopnice SE 066, ki smo jih očistili do nivoja 160 cm in jih povezujemo z kripto, ki jo v TJ 1 označuje SE 004, stopnice so najverjetneje omogočale dostop v ta prostor (slika 25 – 27). Ob zidu V in Z se nahajata funkcionalna zidova SE 067 in SE 069, ki sta se prav tako najverjetneje navezala na kripto (slika 25 – 27). V TJ 5 smo v njegovem SZ vogalu določili dodatno še temelj stebra, ki ga v cerkvi sicer ni več vidnega v prostoru in ga na podlagi trenutnih analiz časovno težko umestimo a bi lahko bil delno povezan tudi z linijo omenjenih stebrov iz mlajših obdobj, oz. bi lahko obstoječi starejši bil sekundarno uporabljen (slika 28).

Same arheološke strukture se v testnem jarku 5 deloma pojavijo že na 20 cm pod površino (SE 069 in 066), zidova SE 067 in 068 pa nekoliko nižje (40 oz. 75 cm).

Testni jarek 5 smo v dogovoru z ZVKDS zastavili dodatno v okviru predvidenih del in tako potrdili tudi v JV vogalu cerkve prisotnost arheoloških struktur, ki pa jih v globino nismo dodatno pregledovali. Z določitvijo stopnic smo tako dobili nekoliko boljši vpogled v posege povezane s podzemno gradnjo kripte v V delu cerkve v neposredni bližini vzhodnega vhoda v cerkev, kjer se je v srednjem veku oz. v obdobju gotike tudi nahajal prezbiterija gotske cerkve.

Poskus korelacije nivojev med raziskavo izvedeno v mesecih marec – april 2010 in podpovršinskim pregledom s testnimi jarki 1 - 5 v predstavljenem poročilu:

Na podlagi raziskave v mesecih marec – april, ki je zajela zaščitno raziskavo gotskega prezbiterija minoritske cerkve, lahko preliminarno poskušamo določiti nekatere nivoje v testnih jarkih 1 – 5.

V okviru zaščitne raziskave izvedene v mesecu marcu in aprilu 2010 je severno zgornjo mejo izkopnega polja predstavljal nivo asfaltiranih površin. Na območju ob SV vogalu cerkve je osrednja zgornja višina izkopnega polja znašala 260,53 m nadmorske višine (m/nv), pod vogalom pa smo določili tudi zid, ki smo ga takrat umestili med mlajše faze in označili kot SE 102, ta zid se pojavi na višini 259,65 m/nv, torej cca. 0,88 m pod nivojem trga ob vogalu cerkve. K romanski fazi smo med takratno raziskavo opredelili stopnico SE 110 na višini 258,19 m/nv, tlak SE 094 na višini 258,18 m/nv, najnižji nivo pa smo s testnim poglobljanjem dosegli z nivojem opredeljenim kot tlak iz prodnikov SE 109 na višini 257,06 m/nv. SE 109 je predstavljal najnižjo točko spomladanskih raziskav in leži cca. 3,47 m pod nivojem trga ob SV vogalu cerkve in najverjetneje predstavlja tudi najbolj globoko gradbeno fazo, ki smo jo do sedaj ugotovili a je na osnovi dosedanjih omejenih raziskav časovno še ne moremo natančneje opredeliti. K zanimivim nivojem moramo dodati še romanski zid SE 013, ki se pojavi na višini 257,91 m/nv, tlak iz prodnikov ob prezbiteriju SE 070 na višini 258,53 m/nv ter grob 1, ki je bil najden na višini 258,51 m/nv (priloga 1c, glej tudi: *Poročilo o opravljenih arheoloških terenskih raziskavah v letu 2010 na lokaciji minoritskega samostana v Maribor, 2010; Tina Balant, Otmar Kovač, priloga 1*).

Pri primerjavi nivojev na trgu lahko le te primerjamo okvirno, kljub temu pa lahko dobimo neko preliminarno sliko. Zid SE 019 se v TJ 3 pojavi najboljše ohranjen na globini cca. 1, 1 m, medtem ko se zid SE 012 (*raziskava marec – april*) pojavi na globini 0,88 m, pri čemer je na površini opazen rahel padec območja trga od cerkve proti V in tudi S. Nivoja zidov sta torej relativno primerljiva, oba pa bi lahko bila povezana z najmlajšimi gradbenimi fazami, ki bi bile natančneje opredeljive s širšo raziskavo. Drug zanimiv nivo je nivo SE 058/059 v TJ 3 na globini 2,5/2,6 m, ki se relativno povezuje z nivojem groba 1 in tlaka SE 040 (*raziskava marec – april*), ta nivo se sicer pojavlja 2 m pod nivojem trga, glede na vogal cerkve. Primerjava omenjenih nivojev je sicer relativna zaradi absolutne višine trga na območju TJ 3 a kljub temu nakazuje nivoje, ki se pojavljajo ob najstarejših znanih fazah cerkve. Ob tem moramo upoštevati da smo pod SE 058/059 v debelini 40 cm odstranili izravnavo SE 060, ki je prekrila peščen nivo, ki pa ga nismo mogli poglobiti.

Korelacija nivojev z TJ 4 je nekoliko težja, saj se trg na tem delu rahlo spusti proti S, kljub temu pa je nivo SE 040 (pojav na globini 1,1 m) relativno primerljiv z nivojem zidu SE 012 (0,88 m (*raziskava marec – april*)), predvsem pa je V TJ 4 pomemben nivo SE 042 z najdbami srednjeveške keramike, ki opredeljuje dokaj jasno površino in se nahaja na globini 1,3 m pod trgom. Ker med raziskavami v marcu in aprilu nismo določili plasti z rimskodobno keramiko je vprašanje plasti SE 046 popolnoma odprto v odnosu z območjem gotskega prezbiterija in odkritih romanskih tlakov znotraj prezbiterija.

Primerjava nivojev doseženih v sami cerkvi je sicer nekoliko težja, saj v cerkvi nimamo referenčne geodetske izmere, upoštevati pa moramo tudi rahel padec trga ob S zidu cerkve proti V, torej SV vogalu cerkve. Trenutni nivo v cerkvi se sicer nahaja relativno na 1,3 m pod nivojem ob S vhodu v cerkev (merjeno od lesenega podija). Če upoštevamo omenjenih 1,3 m in najvišjo doseženo globino pod trenutno površino v cerkvi, ki v TJ 2 znaša cca. 3,2 m le ta skupaj znaša cca. 4,5 m. Ta nivo je torej relativno globlji od najnižjega nivoja SE 109 (*raziskava marec – april*), ki se nahaja 3,47 m pod nivojem trga ob SV vogalu cerkve. Nekoliko bliže sta si morebiti nivo jasno določljivega umetnega nasutja SE 063 v TJ 2 na relativnem nivoju cca. 3,2 m (skupaj z nivojem do lesenega podija) in omenjen nivo SE 019 (*raziskava marec – april*). Zanimivo primerjavo nivojev nam lahko ponudita tudi tlak SE 024, ki se pojavi na relativni globini 2,5 m in opečnati tlak SE 025 na relativni globini 2,8 m v odnosu z romansko stopnico SE 110 (*raziskava marec – april*), ki se v prezbiteriju pojavi na globini 2,34 m pod nivojem trga.

V TJ 1 smo sicer dosegli največjo globino 2,3 m, z upoštevanjem nizkega nivoja površine v cerkvi v odnosu na trg ta globina znaša relativno cca. 3,9 m. Ta nivo je relativno globlji od nivoja SE 019 (*raziskava marec – april*), ki se v odnosu na nivo ob SV vogalu cerkve pojavlja na globini 3,47 m. Zanimivo primerjavo nivojev nudita tudi ohranjen nivo poškodovanega romanskega zidu SE 013 (*raziskava marec – april*) na globini 2,62 m pod nivojem trga in zid SE 006 v TJ 1, ki se pojavi na relativnem nivoju 2,4 m pod nivojem trga ob SV vogalu cerkve. Oba zidova sta orientirana v smeri V – Z.

Predstavljena primerjava nivojev je dokaj relativna, saj moramo upoštevati samo površino/nivo v cerkvi, za katero nimamo geodetskih izmer in ki ni popolnoma izravnana, prav tako je posledično relativna tudi naša izmera ob podiju. Upoštevati moramo tudi, da trenutna asfaltna površina na trgu ni absolutna in rahlo pada proti S ter tudi proti V ob steni cerkve proti izmerjenemu nivoju ob SV vogalu cerkve. Kljub temu pa nam ti podatki nudijo in nakazujejo vpogled v kompleksnost samega prostora v cerkvi, ki je bil prostor izredno obsežnih gradbenih aktivnosti skozi daljše obdobje, vse od srednjega veka pa do prekinitve uporabe cerkve v sakralne namene in njeno novo namembnostjo. Tovrstne aktivnosti so očitno bile deloma temeljite in tudi dokaj globoke.

UGOTOVITVE

- Na območju minoritske cerkve in Vojašniškega trga v Mariboru smo skupaj zastavili 5 testnih jarkov, ki smo jih v prostor umestili v dogovoru z odgovornim konservatorjem OE ZVKDS Maribor.
- Testne jarke 1, 2 in 5 smo umestili v samo cerkev, medtem ko smo testna jarka 3 in 4 umestili na območje ob cerkvi oz. na Vojašniškem trgu.
- V testnih jarkih 1, 2 in 5 ugotavljamo prisotnost arheoloških ostalin, ki jih jasno opredeljujejo ostanki gradbenih faz od srednjega veka pa vse do faze, ko je cerkev prešla pod posvetno oblast in ni služila sakralnim namenom.
- V testnem jarku 1 smo določili močno prisotnost prezidav in dozidav iz različnih arheoloških/zgodovinskih obdobj, pri čemer najstarejša faza C priča o srednjeveških gradbenih fazah pri urejanju/gradnji cerkve, na katere so se naslonile oz. jih poškodovale mlajše gradbene faze ob preurejanju cerkvenega prostora.
- V testnem jarku 2 smo potrdili nivo tlakov, ki jih preliminarno najverjetneje lahko prav tako povezujemo z obdobjem srednjega veka, pri čemer je tudi Ta del cerkve doživel mlajše gradbene posege.
- V testnem jarku 5 smo določili povezavo s kletnimi prostori ene mlajših gradbenih faz (kripta v delu TJ 1) ter sledove drugih zidnih struktur.
- V testnem jarku 3 ob severnem vhodu v cerkev smo potrdili prisotnost arheoloških ostalin pod novodobnimi nasutji ter določili morebitni nivo vhoda v srednjeveško cerkev ter potrdili prisotnost umetnih nasutij in izravnjav do nivoja 2,9 m.
- V testnem jarku 4 smo po odstranitvi novodobnih nasutjih potrdili prisotnost umetnih izravnjav in mlajših zgodovinskih obdobj ter nivo s srednjeveško keramiko (SE 042). Prav tako smo v testnem jarku 4 potrdili nivo v katerem smo določili koncentracijo rimskodobne keramike (SE 046), kar pomeni in nakazuje novo dimenzijo območja v smislu uporabe in poselitve v preteklosti.
- Testna jarka 3 in 4 nakazujeta, da je bilo območje Vojašniškega trga v preteklosti najverjetneje del širšega območja minoritskega samostana oz. cerkve, kjer obstaja tudi možnost še starejše, rimskodobne uporabe prostora.
- Močna prisotnost arheoloških ostalin (zidov, temeljev, izravnjav) potrjuje domneve o dolgi in aktivni uporabi prostora ter močni gradbeni dejavnosti vse od srednjega veka dalje. Prisotnost rimskodobne keramike nakazuje možnost tudi starejše uporabe prostora. Na podlagi teh ugotovitev priporočamo pred morebitno izvedbo širše zaščitne arheološke raziskave izvedbo geofizikalne raziskave, katere rezultati bi omogočili še boljši vpogled v koncentracijo zahtevnejši struktur v cerkvi in na trgu. Ti podatki bi pripomogli k kvalitetnejši izvedbi celovite arheološke raziskave, ki bo lahko odgovorila na veliko vprašanj povezanih s samimi gradbenimi fazami, ki so sicer del širše zgodbe o nastanku in razvoju minoritskega samostana ter same cerkve ob samostanu.

SKLEP

Na območju predhodne arheološke raziskave, ki je bila izvedena na območju dela parcel št. 2001, 2162 k.o. Maribor Grad, kjer bo potekala predvidena obnova minoritske cerkve ter obnova Vojašniškega trga in ki leži na območju registrirane enote kulturne dediščine, ki je v Registru nepremične kulturne dediščine vpisana kot Maribor – Minoritski samostan (EŠD 6069), smo določili prisotnost arheoloških ostalin, ki so povezane z različnimi fazami gradnje minoritske cerkve in posegov v prostor severno od cerkve na sedanjem Vojašniškem trgu.

Pred morebitnimi posegi, ki bi lahko ogrozili in poškodovali najdene arheološke ostaline priporočamo izvedbo zaščitne arheološke raziskave. Prav tako priporočamo vključitev raziskanih arheoloških ostalin v morebitno predstavitev »in situ«, ki je sicer na tem prostoru že prisotna in bi dopolnila sam trg.

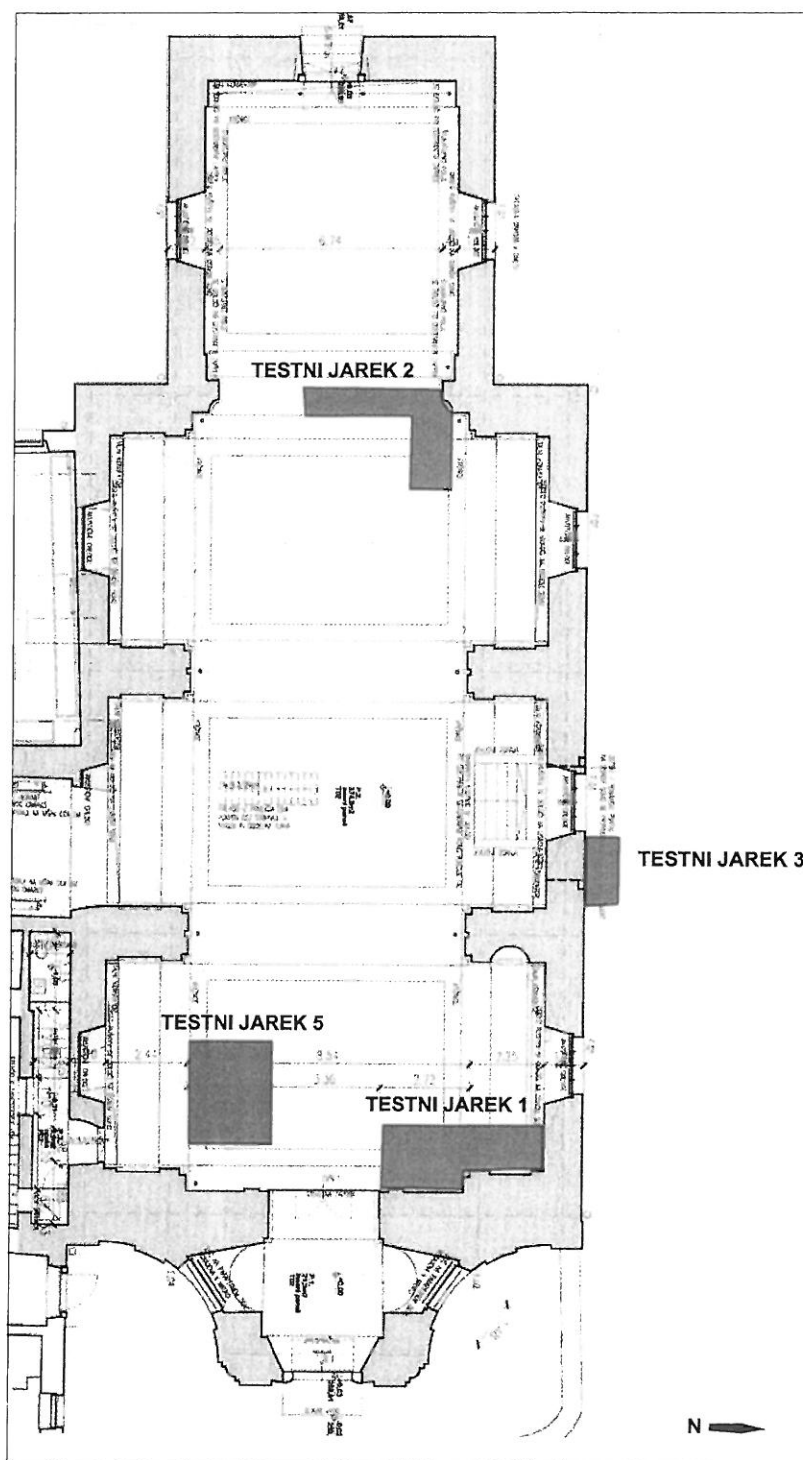
Vodja arheološke raziskave:

Otmar Kovač, univ. dipl. arheolog

PRILOGA 1

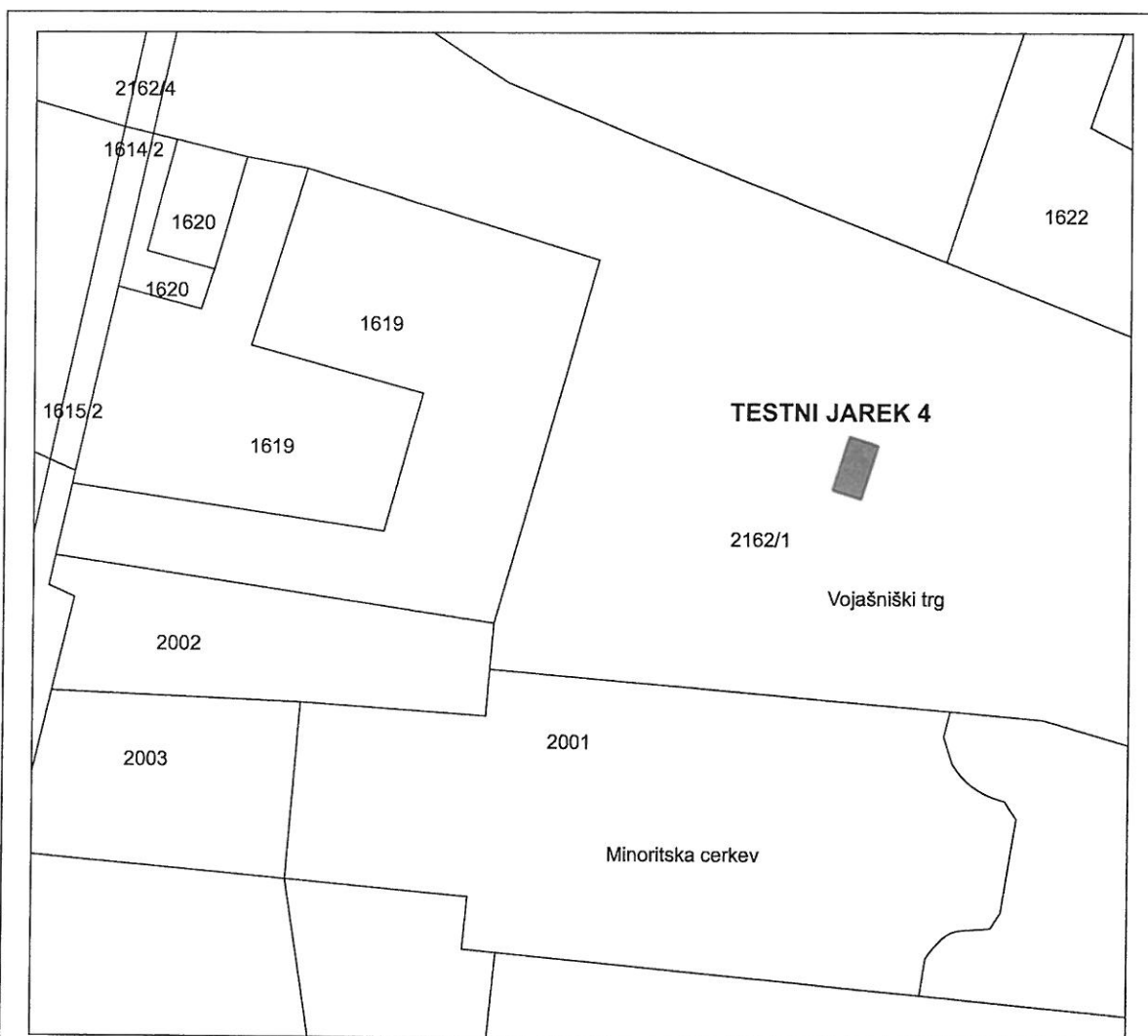
Pozicija testnih jarkov 1, 2, 3 in 5 v minoritski cerkvi
(ni v merilu)

vir podlage: Arhe, inženiring, consulting, zunanja trgovina d.o.o., Židovska steza 4, 1000 Ljubljana
posredovano s strani ZVKDS OE Maribor

Lokacija: Minoritska cerkev v Mariboru
Parcela št. 2001, k.o. Maribor Grad
Kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev
dediščine št. 62240-450/2010/2
Investitor: Mestna občina Maribor, Ulica heroja Staneta 1, 2000 Maribor

Pozicija testnega jarka 4
(ni v merilu)

Orotposnetek podlaga: <http://rkg.gov.si/GERK/>

Lokacija: Minoritska cerkev in Vojašniški trg v Mariboru
Parcela št. 2001, 2162/1 k.o. Maribor Grad
Kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev
dediščine št. 62240-450/2010/2
Investitor: Mestna občina Maribor, Ulica heroja Staneta 1, 2000 Maribor

vir: <http://rkg.gov.si/GERK/>

ZAŠČITNA RAZISKAVA V MESECU APRILU IN MARCU 2010

